

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ «ΚΟΖΑΝΗ ΤΟΠΟΣ ΝΑ ΖΕΙΣ»

**Βαρόμετρο Γνώμης
Δίκαιης Μετάβασης**

**Ανάλυση απαντήσεων 1^{ου} Ερωτηματολογίου
(24/01/2021 – 10/02/2021)**

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2021

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το Βαρόμετρο Γνώμης αποτελεί μια κατάθεση απόψεων αναφορικά με τη Μετάβαση της Δυτικής Μακεδονίας στη μεταλιγνιτική εποχή. Την επιμέλεια του σχετικού ερωτηματολογίου είχε η Δημοτική Κίνηση «Κοζάνη Τόπος να Ζεις» με έδρα την Κοζάνη, επί της οδού Πλατείας Γιολδάση 2 (email: protonouliadk@gmail.com).

Δεν αποτελεί δημοσκόπηση ή επιστημονική έρευνα, δεν έχει οικονομικό ή οποιοδήποτε άλλο αντικείμενο, αλλά αποσκοπεί στην έκφραση της γνώμης των πολιτών. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν υπέστησαν βασική στατιστική επεξεργασία για την εξαγωγή συμπερασμάτων και την σύνταξη της παρούσας αναφοράς αποτελεσμάτων, η οποία θα προωθηθεί στους αρμόδιους δημόσιους φορείς καθώς και σε όσους συμμετέχοντες ζήτησαν να ενημερωθούν σχετικά.

Ενημερώνουμε τους συμμετέχοντες και κάθε ενδιαφερόμενο ότι η συλλογή προσωπικών δεδομένων (email, ονοματεπώνυμο, τόπος κατοικίας) έγινε αποκλειστικά και μόνο για λόγους εγκυρότητας των απαντήσεων. Η διεύθυνση ηλεκτρονικής αλληλογραφίας και τα λοιπά προσωπικά στοιχεία δεν θα χρησιμοποιηθούν για οποιονδήποτε άλλο σκοπό και δεν παρέχονται από εμάς, με κανέναν τρόπο, σε τρίτους. Δεν θα επικοινωνήσουμε ποτέ σε διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου παρά μόνο αν προϋπάρχει ρητή δήλωση συναίνεσης στην λήψη ενημέρωσης των τελικών αποτελεσμάτων καθώς και στην διενέργεια αντίστοιχων ερευνών στο μέλλον. Κανένα από τα προσωπικά στοιχεία δεν θα υποβληθεί σε περαιτέρω επεξεργασία, ενώ αμέσως μετά το πέρας του ερωτηματολογίου και την εκπλήρωση των σκοπών του θα διαγραφούν ολοσχερώς.

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΒΑΡΟΜΕΤΡΟΥ ΓΝΩΜΗΣ – 1ου ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Το Βαρόμετρο Γνώμης για τη Δίκαιη Μετάβαση της Δυτικής Μακεδονίας στη μεταλιγνιτική εποχή έχει σαν στόχο την ενημέρωση καθώς και την κατάθεση άποψης από τους πολίτες επί συγκεκριμένων θεμάτων και ερωτημάτων.

Στο πλαίσιο αυτό δημιουργήθηκε η ιστοσελίδα www.varometro-gnomi.org, όπου αναρτήθηκε πληροφοριακό υλικό σχετικό με τις διαδικασίες και τα κείμενα που συνοδεύουν το Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΣΔΑΜ) της Δυτικής Μακεδονίας, καθώς και το πρώτο ερωτηματολόγιο κατάθεσης γνώμης από πλευράς των πολιτών. Η σχετική διεύθυνση επικοινωνίας εκεί είναι: dyt.maked.sos@gmail.com

Η γνωστοποίηση της πρωτοβουλίας έγινε αρχικά μέσω της παράλληλης δημιουργίας σελίδας στο Facebook (<https://www.facebook.com/varometro>), αρχικά με την ονομασία “ΚΟΖΑΝΗ – SOS” και ακολούθως με την ονομασία “ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ – SOS”, η οποία αριθμεί σήμερα (13.2.2021) 3.040 ακολούθους. Παράλληλα υπήρξε δημοσίευση Δελτίων Τύπου στα ΜΜΕ, με την έναρξη αλλά και κατά τη διάρκεια της διαδικασίας συμπλήρωσης και ηλεκτρονικής υποβολής των ερωτηματολογίων, ενώ υπήρξαν προσωπικές επαφές και επικοινωνίες (mail, chat, τηλέφωνο, προσωπική επικοινωνία) με πολίτες για να ενημερωθούν σχετικά και να συμπληρώσουν το 1^ο ερωτηματολόγιο.

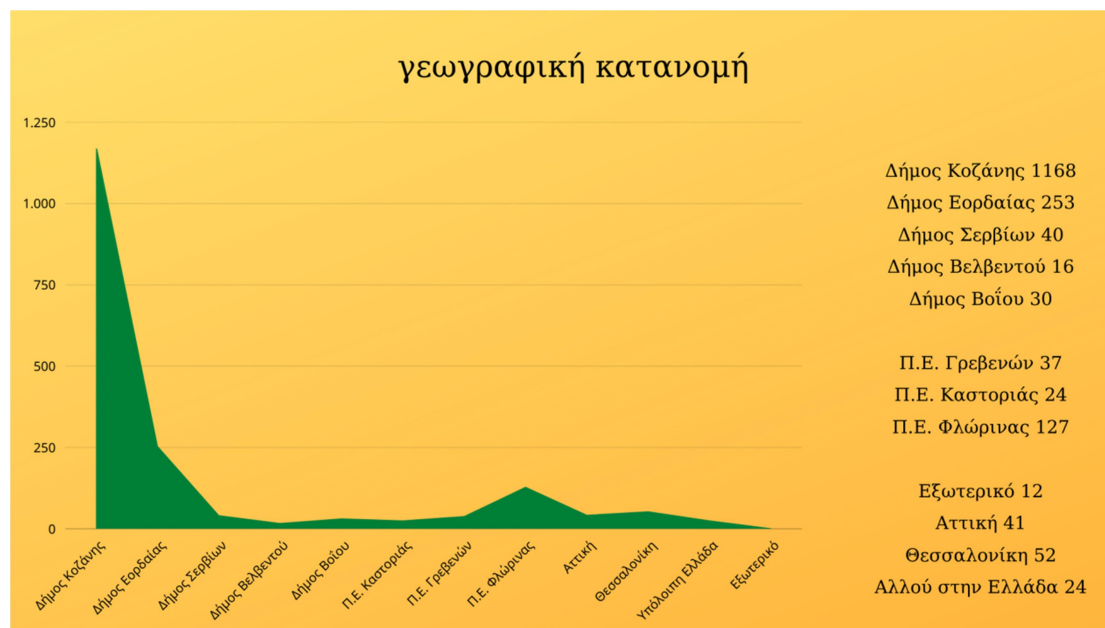
Το 1^ο ερωτηματολόγιο του Βαρόμετρου Γνώμης ήταν ενεργό προς συμπλήρωση στην ιστοσελίδα, με ενσωματωμένη φόρμα «google forms» για το χρονικό διάστημα 24/01/2021 - 10/02/2021. Από τις συνολικές 1.901 απαντήσεις που κατατέθηκαν οι **1.824 θεωρούνται έγκυρες** και οι 77 άκυρες¹. Ο συγκεκριμένος διαχωρισμός είναι απαραίτητος για λόγους αξιοπιστίας, καθώς οι έγκυρες απαντήσεις προέρχονται από συμπολίτες μας που κατέθεσαν επωνύμως τη γνώμη τους ανταποκρινόμενοι στη στόχευση του Βαρόμετρου Γνώμης.

Ο τόπος κατοικίας των ανωτέρω (διάγραμμα 1) είναι κύρια η Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης απ' όπου προέρχεται το 82,60% των έγκυρων απαντήσεων και ειδικότερα ο Δ. Κοζάνης (64,03%) και ακολουθούν ο Δ. Εορδαίας (13,87%), ο Δ. Σερβίων (2,19%), ο Δ. Βοΐου (1,64%) και ο Δ. Βελβεντού (0,87%). Σε περιφερειακό επίπεδο ακολουθούν σε συμμετοχή κάτοικοι της Π.Ε. Φλώρινας (6,96%), της Π.Ε. Γρεβενών (2,02%) και της Π.Ε. Καστοριάς (1,31%).

Συμμετέχοντες στο 1^ο ερωτηματολόγιο ήταν και κάτοικοι άλλων περιοχών της χώρας (2,85% Θεσσαλονίκη, 2,24% Αττική, 1,31% αλλού στην Ελλάδα) αλλά και του εξωτερικού (0,71%). Αξίζει να σημειωθεί πως πλέον των μισών υποβολών

¹ Ως άκυρες μετρήθηκαν οι πολλαπλές εγγραφές, οι εγγραφές με αληθοφανές ονοματεπώνυμο ή προφανές ψευδώνυμο και οι εγγραφές χωρίς email. Έγκυρες μετρήθηκαν οι δύο υποβολές που στο πεδίο του email συμπλήρωσαν την ένδειξη «Δεν έχω» καθώς και η μία εκ των πολλαπλών εγγραφών κάθε φορά. Στην τελευταία περίπτωση έγκυρες προτιμήθηκαν οι εγγραφές με κατάθεση γνώμης στο σχετικό πεδίο, όπου αυτό ήταν συμπληρωμένο.

εκτός Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας προήλθε από ετεροδημότες με καταγωγή και προέλευση από την Κοζάνη, Φλώρινα και Πτολεμαΐδα.

Διάγραμμα 1

Τέλος, αναφορικά με το φύλο, από τις έγκυρες απαντήσεις οι 1.013 (55,5%) προέρχονται από άντρες και οι 811 (44,5%) από γυναίκες.

Στη συνέχεια παρατίθενται αρχικά τα αποτελέσματα των έγκυρων απαντήσεων, καθώς και τα εξαγόμενα συμπεράσματα, ενώ στο τέλος του κειμένου κατατίθεται πλαίσιο επόμενων ενεργειών.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ (ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ)

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

1. Πόσο ενημερωμένοι είστε;

5,5% πολύ (101)

27,2% αρκετά (497)

47,4% λίγο (864)

19,8% καθόλου (362)

Οι **λίγο ή καθόλου** ενημερωμένοι πολίτες αντιστοιχούν στο **67,2%** όσων απάντησαν (πάνω από 2 στους 3), ενώ το **32,8%** (λιγότεροι από το 1/3) είναι **αρκετά ή πολύ** ενημερωμένοι (Διάγραμμα 2).

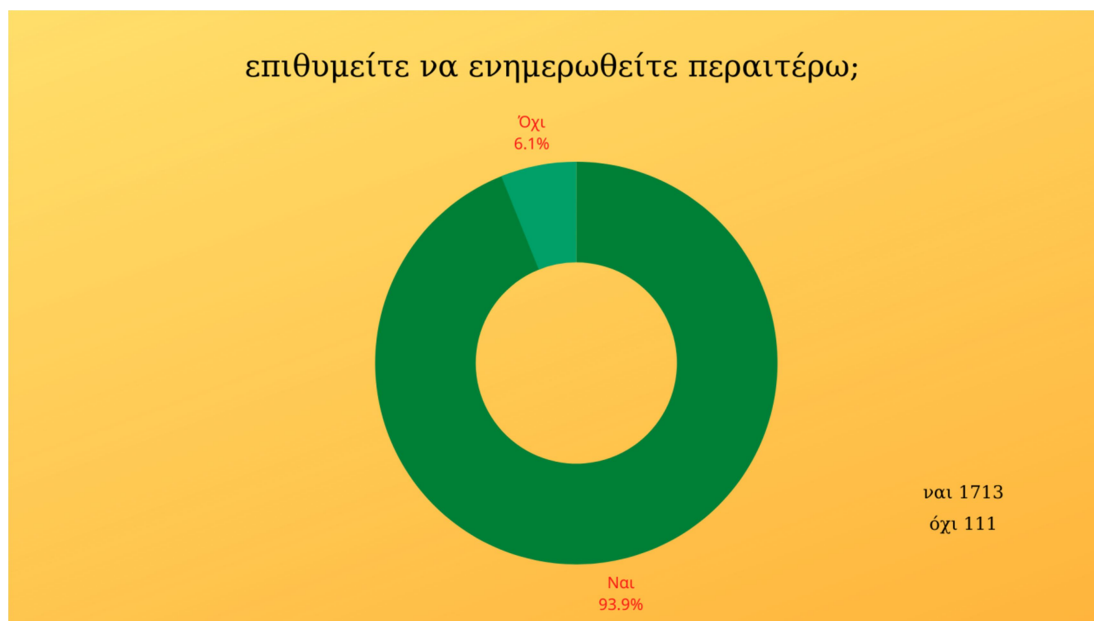
Διάγραμμα 2

2. Επιθυμείτε να ενημερωθείτε περαιτέρω;

93,9% ναι (1713)

6,1% όχι (111)

Είναι σαφής η δήλωση επιθυμίας για περαιτέρω ενημέρωση συγκεντρώνοντας το υψηλότερο ποσοστό σχετικών απαντήσεων (Διάγραμμα 3).

Διάγραμμα 3

ΑΛΛΑΓΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ - ΚΡΙΣΙΜΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

3. Τι επιπτώσεις θα έχει η αλλαγή παραγωγικού μοντέλου στην περιοχή;

81,7% αρνητικές (1490)

14,2% θετικές (258)

4,1% δεν θα έχει (75)

Είναι ξεκάθαρα αρνητική η εκτίμηση των επιπτώσεων από την αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου (Διάγραμμα 4).

Διάγραμμα 4

4. Πώς εκτιμάτε ότι θα εξελιχθεί η κατάσταση μετά το 2023;

45,8% πολύ χειρότερα (836)

39,7% χειρότερα (725)

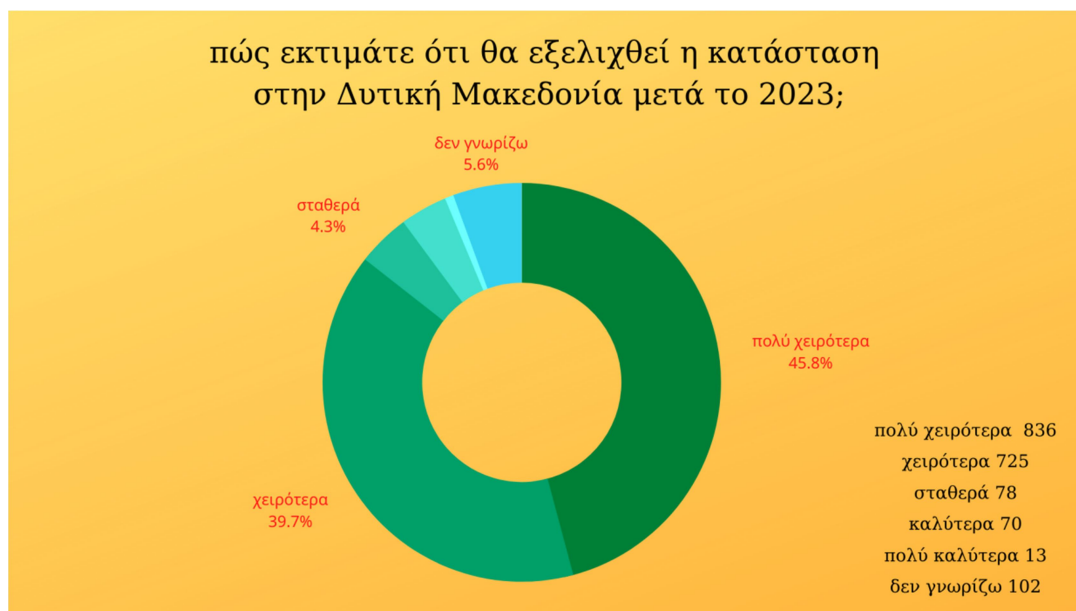
4.3% σταθερά (78)

3.8% καλύτερα (70)

5.6% δεν γνωρίζω (102)

0.8% πολύ καλύτερα (13)

Σε αντιστοιχία με την εκτίμηση των επιπτώσεων απαντάται και η αίσθηση για την χειρότερη εξέλιξη της κατάστασης μετά το 2023 (Διάγραμμα 5).

Διάγραμμα 5

5. Για ποιο ζήτημα ανησυχείτε περισσότερο; (πολλαπλές επιλογές)

86,4% ανεργία

58,0% υποβάθμιση της περιοχής και των περιουσιών (1058)

57,4 % ερημοποίηση της περιοχής (1047)

43,7% φυσικό περιβάλλον (797)

29,8% τηλεθέρμανση (545)

Διάγραμμα 6

Η ανεργία αποτελεί το συντριπτικά κύριο ζήτημα ανησυχίας, με επακόλουθη την αίσθηση, έστω και σε συγκριτικά χαμηλότερο βαθμό, ερημοποίησης και υποβάθμισης της περιοχής (Διάγραμμα 6).

Αξιοσημείωτο στοιχείο ότι λιγότεροι από τους μισούς ερωτηθέντες απήντησαν ότι ανησυχούν για το φυσικό περιβάλλον, πιθανώς γιατί η ζημιά έχει ήδη γίνει. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι και το σχετικά χαμηλό ποσοστό (κάτω του 1/3) που ανησυχεί για το μέλλον της τηλεθέρμανσης, ίσως γιατί έχει δρομολογηθεί σχετική λύση και ανακοινώθηκε στο ΣΔΑΜ αντίστοιχος οδικός χάρτης (αυτή η αιτίαση μπορεί να συνδεθεί με το σχεδόν 1/3 των ενημερωμένων για τη Δίκαιη Μετάβαση της πρώτης ερώτησης).

ΕΔΑΦΗ – ΝΕΡΑ

6. Ποιος πρέπει να έχει τον πρώτο λόγο στη λήψη αποφάσεων για τα εδάφη και τα νερά;

73,6% τοπικές κοινωνίες (1343)

22,5% τεχνικά και επιστημονικά κλιμάκια

3,0% κυβερνητικά όργανα

0,9% επενδυτές

Διάγραμμα 7

Οι περισσότερες απαντήσεις (Διάγραμμα 7) αναφέρονται στις τοπικές κοινωνίες (73,6%), ποσοστό δεν είναι (ίσως) όσο μεγάλο θα ανέμενε κανείς, συγκρινόμενο και με το συντριπτικά υψηλό ποσοστό της ερώτησης 9 (βλ. παρακάτω), όπου το 95,4% δηλώνει ότι στον σχεδιασμό πρέπει να συμμετέχει η τοπική κοινωνία. Η εξήγηση ίσως οφείλεται στο υψηλό ποσοστό που αποδίδεται από τις απαντήσεις στα τεχνικά και επιστημονικά κλιμάκια (σχεδόν το 1/4 των απαντήσεων), διαμορφώνοντας τελικά μεταξύ των ερωτηθέντων ένα πολύ ισχυρό επιθυμητό δίπολο λήψης αποφάσεων (τοπικές κοινωνίες – τεχνικά και επιστημονικά κλιμάκια).

Είναι πάντως αξιοσημείωτο ότι αθροιστικά το 96.1% των απαντήσεων θεωρεί πως τα κυβερνητικά όργανα και οι επενδυτές δεν πρέπει να έχουν τον πρώτο λόγο στη λήψη αποφάσεων για τα εδάφη και τα νερά, κάτι που μπορεί να ερμηνευθεί από το άγνωστο της ταυτότητας των επενδυτών και φυσικά (και) από την άποψη των ερωτηθέντων για τα κυβερνητικά όργανα.

7. Πρέπει η ΔΕΗ να αποκαταστήσει και να επαναποδώσει τα εδάφη και τα νερά που χρησιμοποίησε στις τοπικές κοινωνίες;

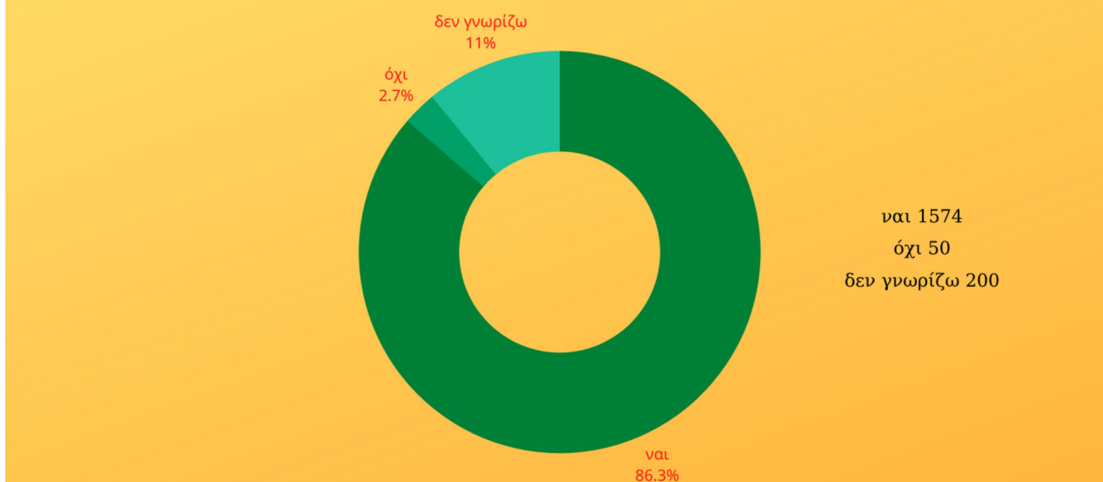
86,3% ναι (1574)

11,0% δεν γνωρίζω (200)

2,7% όχι (50)

Είναι μάλλον αναμενόμενο το πολύ υψηλό ποσοστό που θεωρεί ότι η ΔΕΗ πρέπει να αποκαταστήσει και να επαναποδώσει τα εδάφη και τα νερά που χρησιμοποίησε, δεδομένου ότι πρόκειται για σαφή και γνωστή υποχρέωση της επιχείρησης, όμως είναι και σημαντικότερο το διψήφιο ποσοστό των ερωτηθέντων που δεν παίρνει θέση γιατί «δεν γνωρίζω» (Διάγραμμα 8).

πιστεύετε πως η ΔΕΗ πρέπει να αποκαταστήσει και να επαναποδώσει τα εδάφη που έχει χρησιμοποιήσει στην τοπική κοινωνία;

Διάγραμμα 8

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ - ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

8. Στον υφιστάμενο σχεδιασμό ελήφθησαν υπόψη οι ανάγκες και ανησυχίες της τοπικής κοινωνίας;

83,4% όχι (1522)

12,3% δεν γνωρίζω (225)

4,2% ναι (77)

Διάγραμμα 9

Οι απαντήσεις (Διάγραμμα 9) έχουν μικρές αποκλίσεις - σχεδόν συμπίπτουν ποσοστιαία με αυτές της προηγούμενης ερώτησης 7, μόνο που η απάντηση «δεν γνωρίζω» στον ερώτημα «εάν ελήφθησαν υπόψη στο σχεδιασμό οι ανάγκες και οι ανησυχίες της τοπικής κοινωνίας» καταγράφει διψήφιο ποσοστό απαντήσεων καθιστώντας και σε αυτό το ζήτημα την δήλωση άγνοιας των πολιτών αξιοσημείωτη.

9. Πιστεύετε πως στην αξιοποίηση των εδαφών πρέπει να συμμετάσχει η τοπική αυτοδιοίκηση;

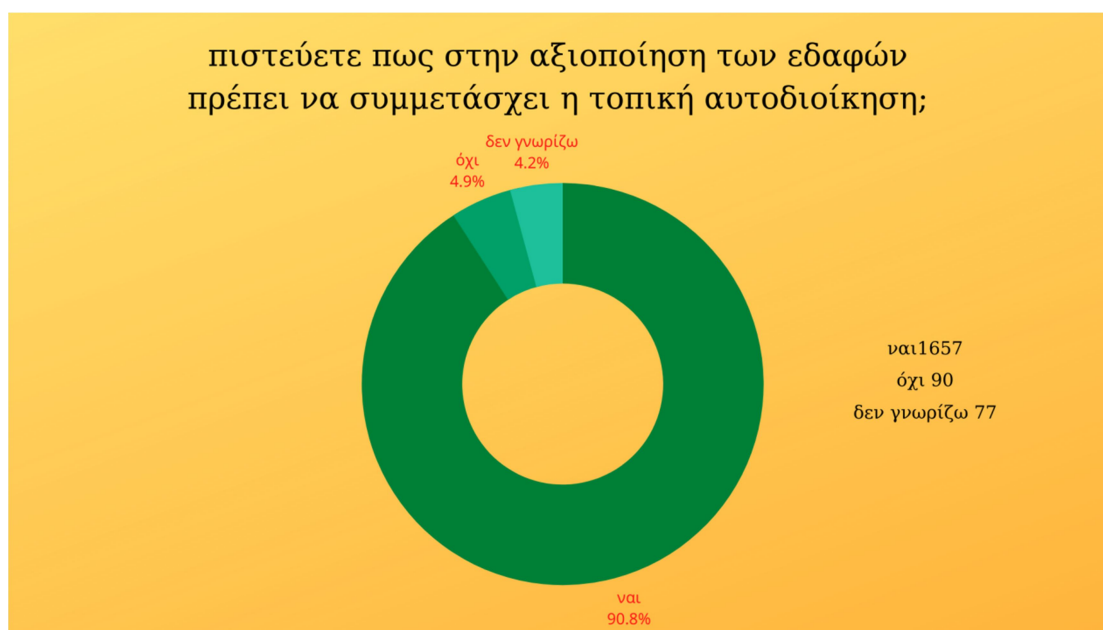
90,8% ναι (1657)

4,9% όχι (90)

4,3% δεν γνωρίζω (77)

Σε συνέχεια της προηγούμενης απάντησης, το τρίτο υψηλότερο ποσοστό απαντήσεων του ερωτηματολογίου συγκεντρώνει η άποψη των ερωτηθέντων για την ανάγκη συμμετοχής της τοπικής αυτοδιοίκησης στην αξιοποίηση των εδαφών.

Πρόκειται για ακόμη ένα σχεδόν απόλυτα σαφές μήνυμα των ερωτηθέντων και σημειώνεται σε αντιπαράβολή με το πολύ χαμηλό ποσοστό που απέδωσαν οι ερωτηθέντες στην ερώτηση 6 στα κυβερνητικά όργανα αναφορικά με τον πρώτο ρόλο στη λήψη αποφάσεων για τα εδάφη και για τα νερά (Διάγραμμα 10).

Διάγραμμα 10

10. Πιστεύετε πως στον σχεδιασμό πρέπει να συμμετάσχει η τοπική κοινωνία;

95,3% ναι (1738)

1,7% όχι (32)

3,0% δεν γνωρίζω (54)

Η απάντηση για την ανάγκη συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στον σχεδιασμό συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό όλων των απαντήσεων στο σύνολο των ερωτήσεων, μετά την επιθυμία για περισσότερη ενημέρωση, καταδεικνύοντας με emphaticό τρόπο τη συγκεκριμένη επιτακτική ανάγκη αλλά και το μήνυμα των πολιτών από το 1^ο ερωτηματολόγιο του Βαρόμετρου Γνώμης για τη Δίκαιη Μετάβαση της Δυτικής Μακεδονίας (Διάγραμμα 11).

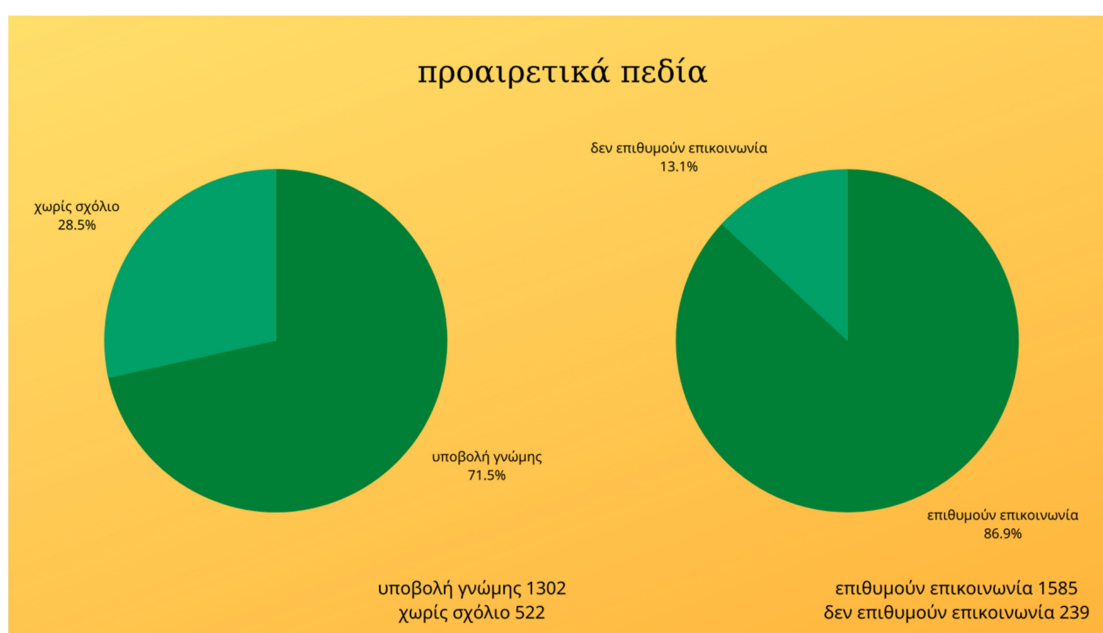

Διάγραμμα 11

11. Πώς πιστεύετε πως πρέπει να αντιδράσει η τοπική κοινωνία σε αυτό το χρονικό σημείο; (προαιρετικό πεδίο)

Στο συγκεκριμένο πεδίο κατατέθηκαν προαιρετικά **απόψεις** από τους συμμετέχοντες σε ποσοστό **71.3%** (1302/1824 - Διάγραμμα 12α). Οι απαντήσεις ομαδοποιήθηκαν και κωδικοποιήθηκαν μετά από εξεργασία και με φθίνουσα κατάταξη αφορούν:

- Αντιδράσεις διαμαρτυρίας, με ποικίλους ή και μη σαφείς τρόπους, συμπεριλαμβανομένης της διενέργειας δημοψηφίσματος.
- Ενημέρωση των πολιτών, Διαβούλευση – Διάλογος – Συμμετοχή της κοινωνίας στη διαμόρφωση θέσεων, προτάσεων και διεκδικήσεων και συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων.
- Κινητοποίηση αυτοδιοίκησης και φορέων.
- Απουσία περιθωρίων αντίδρασης.

Διάγραμμα 12α-β

12. Επιθυμείτε να ενημερωθείτε για τα αποτελέσματα της έρευνας και να λάβετε ενημέρωση για αντίστοιχες έρευνες του Βαρομέτρου μας στο μέλλον; (προαιρετικό πεδίο).

Το προαιρετικό αυτό πεδίο απάντησαν **θετικά** 1585 ερωτηθέντες σε ποσοστό **86.9%** (Διάγραμμα 12β), στους οποίους θα αποσταλεί το παρόν κείμενο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως προκύπτει από τα προηγούμενα, το 1^ο ερωτηματολόγιο του Βαρόμετρου Γνώμης για τη Δίκαιη Μετάβαση της Δυτικής Μακεδονίας έθεσε ερωτήματα προς τους πολίτες αναφορικά με τα εξής 5 κύρια θεματικά πεδία:

1. Ενημέρωση
2. Αλλαγή παραγωγικού μοντέλου – Κρίσιμα ζητήματα
3. Εδάφη - Νερά
4. Συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας – Αυτοδιοίκησης
5. Αντίδραση της τοπικής κοινωνίας σε αυτό το χρονικό σημείο

Με βάση των ανάλυση που προηγήθηκε και σύμφωνα με τα αντίστοιχα ποσοστά των απαντήσεων, προκύπτει ότι τα κύρια ζητήματα στα οποία οι συμμετέχοντες πολίτες κυρίαρχα και ιεραρχικά συμφωνούν είναι:

- ✓ Υπάρχει πρωτίστως ανάγκη περισσότερης ενημέρωσης και δευτερευόντως έλλειμμα ενημέρωσης.
- ✓ Η τοπική κοινωνία πρέπει να συμμετάσχει στον σχεδιασμό στον οποίο δεν ελήφθησαν υπόψη οι ανάγκες και οι ανησυχίες της.
- ✓ Η τοπική αυτοδιοίκηση πρέπει να συμμετάσχει στην αξιοποίηση των εδαφών.
- ✓ Η ΔΕΗ πρέπει να αποκαταστήσει και να επαναποδώσει τα εδάφη και τα νερά που χρησιμοποίησε στις τοπικές κοινωνίες.
- ✓ Το ζήτημα για το οποίο υπάρχει η μεγαλύτερη ανησυχία είναι η ανεργία.
- ✓ Οι επιπτώσεις της Μετάβασης εκτιμάται ότι θα είναι αρνητικές και η κατάσταση μετά το 2023 θα είναι χειρότερη για την περιοχή.
- ✓ Οι τοπικές κοινωνίες συνεπικουρούμενες από επιστημονικά και τεχνικά κλιμάκια θα πρέπει να έχουν τον πρώτο λόγο στη λήψη αποφάσεων για τα εδάφη και τα νερά.

Τα συμπεράσματα των απαντήσεων του 1^{ου} ερωτηματολογίου αποτελούν τον οδηγό για τις απαιτούμενες ενέργειες που πρέπει να αναληφθούν. Είναι σημαντικό, για κάθε ένα από τα ανωτέρω ζητήματα, να τεθούν συγκεκριμένες στοχεύσεις που θα επιδιώκουν την ικανοποίηση της άποψης των πολιτών και που θα υποστηριχθούν από επιμέρους συγκεκριμένες ενέργειες.

ΕΠΟΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Βασικό ζητούμενο των επόμενων ενεργειών είναι να συνδέονται με τη γνώμη των πολιτών έτσι ώστε κάθε επόμενο βήμα να συνδιαμορφώνεται με βάση τις απαντήσεις που κατατίθενται στο Βαρόμετρο Γνώμης. Έτσι γίνεται ξεκάθαρα αντιληπτό ότι ο λόγος των πολιτών μετράει.

Ειδικότερα:

Ενημέρωση των πολιτών

Στόχος είναι το Βαρόμετρο Γνώμης να αποτελέσει βασική πηγή ενημέρωσης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Σήμερα δεν υπάρχει σε τοπικό επίπεδο αντίστοιχη πηγή ενημέρωσης, ενώ η επίσημη πηγή πληροφόρησης των πολιτών είναι η ιστοσελίδα του Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (www.sdiam.gr). Σημαντική παράμετρος αλλά και αφετηρία αποδεκτών εξατομικευμένης αποστολής πληροφορίας είναι η δήλωση όσων απάντησαν στο 1^ο ερωτηματολόγιο ότι «επιθυμούν να ενημερωθούν για τα αποτελέσματα της έρευνας και να λάβουν ενημέρωση για αντίστοιχες έρευνες του Βαρομέτρου της στο μέλλον» (86.9%, 1585). Τέλος τονίζεται ότι το Παρατηρητήριο Δίκαιης Μετάβασης, η σύσταση του οποίου προβλέπεται στο ΣΔΑΜ, δεν έχει ακόμη λειτουργήσει, γεγονός που δίνει τη δυνατότητα στο Βαρόμετρο Γνώμης να καλύψει αυτό το κενό ειδικά στο πεδίο της διατύπωσης γνώμης των πολιτών, για όσο χρόνο κριθεί σκόπιμο.

Κρίσιμο ζήτημα είναι η επικοινωνία και η διεισδυτικότητα του Βαρομέτρου Γνώμης στην κοινωνία τόσο στις Π.Ε. Κοζάνης και Φλώρινας, όσο και στη Δυτική Μακεδονία συνολικά.

Πέραν της συνέχισης λειτουργίας της ιστοσελίδας www.varometro-gnomi.org και του συνεχούς εμπλουτισμού της με πληροφοριακό υλικό, συμπληρώνοντας το ήδη υπάρχον, είναι απαραίτητη και η διενέργεια επόμενων κύκλων ερωτημάτων, περισσότερου συγκεκριμένων, ώστε να προκύψουν συγκεκριμένες προτάσεις – αιτήματα – διεκδικήσεις που οι πολίτες προτάσσουν και θέτουν.

Ειδικότερα θα πρέπει να συνεκτιμηθούν οι συνθήκες, τα δεδομένα και τα προβλήματα που καταγράφηκαν κατά την προώθηση του 1^{ου} ερωτηματολογίου και τα οποία θα πρέπει να αναλυθούν για να διατυπωθεί συγκεκριμένη σχετική πρόταση για τη συνέχεια.

Συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στον σχεδιασμό και στη λήψη αποφάσεων

Στόχος είναι το Βαρόμετρο Γνώμης να αποτελέσει βασική πηγή διατύπωσης γνώμης των πολιτών που θα φτάνει στα αρμόδια όργανα.

Σήμερα οι πολίτες δεν συμμετέχουν πουθενά στην όλη διαδικασία, ενώ ως συμβολή στον σχεδιασμό θεωρήθηκε η διαβούλευση που έγινε για το ΣΔΑΜ η οποία συγκέντρωσε περίπου 70 κατατεθειμένες απόψεις – προτάσεις από

φορείς και πολίτες. Ο αριθμός αυτός χαρακτηρίστηκε απρόσμενα χαμηλός από τον προηγούμενο Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας από το βήμα της συζήτησης επί του επικαιροποιημένου ΣΔΑΜ που διεξήχθη στην Επιτροπή Εμπορίου της Βουλής.

Κρίσιμο ζήτημα είναι η διείσδυση του Βαρόμετρου Γνώμης και των αποτελεσμάτων του στην Τεχνική Γραμματεία ΣΔΑΜ, ώστε να υπάρχει απευθείας επικοινωνία των απόψεων των πολιτών με τα επιστημονικά και τεχνικά κλιμάκια.

Για τον σκοπό αυτό είναι απαραίτητη η απευθείας επικοινωνία με τον Συντονιστή του ΣΔΑΜ, ώστε να καταστεί το Βαρόμετρο Γνώμης εισερχόμενη πηγή άποψης των πολιτών προς τη Συντονιστική Επιτροπή της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, τουλάχιστον μέχρι να ξεκινήσει τη λειτουργία του το Παρατηρητήριο Δίκαιης Μετάβασης.

Σημειώνεται ότι στα Επιχειρησιακά Προγράμματα της τρέχουσας αλλά και της επόμενης Προγραμματικής Περιόδου, άρα και στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δίκαιης Μετάβασης 2021-2027 (όπως και στο ΕΠ Δ. Μακεδονίας 2021 – 2027) που ήδη καταρτίζεται και αναμένεται να ολοκληρωθεί, σύμφωνα με το επίσημο χρονοδιάγραμμα, εντός του 2021, προβλέπεται η συμμετοχή Κοινωνικών Εταίρων (όπως π.χ. Σύλλογοι, Περιβαλλοντικές Οργανώσεις) στους Φορείς Εταιρικής Συνεργασίας.

Συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης στην αξιοποίηση των εδαφών

Στόχος είναι η συμμετοχή της Περιφέρειας και των Δήμων (μέσω της ΠΕΔ) στη μετοχική σύνθεση του Οχήματος Ειδικού Σκοπού (SPV) που θα συσταθεί.

Σύμφωνα με τον **Ν. 4759/2020 «Εκσυγχρονισμός της Χωροταξικής και Πολεοδομικής Νομοθεσίας και άλλες διατάξεις»**, ΦΕΚ 245 Α'/09.12.2020, Άρθρο 155:

«4. Με προγραμματική σύμβαση μεταξύ του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και της Δ.Ε.Η. Α.Ε., η οποία κυρώνεται από τη Βουλή, δύναται να ανατίθεται στη Δ.Ε.Η. Α.Ε. η υλοποίηση των νέων χρήσεων γης και η αναβάθμιση εκτάσεων, που είχαν περιέλθει στην κυριότητα ή τη χρήση της Δ.Ε.Η. Α.Ε. για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη και περιλαμβάνονται στις Ζ.ΑΠ. του παρόντος.

Με την προγραμματική σύμβαση προβλέπονται οι όροι και οι προϋποθέσεις για την αναβάθμιση των εκτάσεων από τη Δ.Ε.Η. Α.Ε. κατά τα ανωτέρω, οι υποχρεώσεις, η παρακολούθηση της εκτέλεσης της σύμβασης, ο τρόπος κάλυψης των δαπανών των δράσεων και τα σχετικά χρηματοδοτικά εργαλεία, ο τρόπος υπολογισμού των διαχειριστικών δαπανών της Δ.Ε.Η. Α.Ε. και κάλυψής τους, **καθώς και ο τρόπος μεταβίβασης στο Δημόσιο της κυριότητας των υποκείμενων εκτάσεων που είναι στην κυριότητα της Δ.Ε.Η. Α.Ε., όπως και κάθε άλλου δικαιώματος ή υποχρέωσης που τις αφορά και ο τρόπος**

παραχώρησης στη Δ.Ε.Η. Α.Ε. των εκτάσεων, των οποίων η αναγκαστική απαλλοτρίωση κηρύχθηκε και συντελέσθηκε βάσει του άρθρου 15 του ν. 4273/2014 (Α' 146) με δαπάνες της Δ.Ε.Η. Α.Ε. για την εξόρυξη λιγνίτη και οι οποίες θα διατεθούν για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, και κάθε άλλο ζήτημα για την εξυπηρέτηση του σκοπού της σύμβασης.»

Το Εδαφικό Σχέδιο Δίκαιης και Αναπτυξιακής Μετάβασης Δυτικής Μακεδονίας (Draft, Φεβρουάριος 2021) αναφέρει ότι:

«Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, στη ΔΕΗ Α.Ε. ανήκει το ~95% των συνολικών εκτάσεων (κυριότητα εκτάσεων ΔΕΗ Α.Ε. και απαλλοτριώσεις εκτάσεων του Δημοσίου υπέρ της ΔΕΗ Α.Ε.) όπου αναπτύσσεται η εξορυκτική λιγνιτική δραστηριότητα. ... Στο πλαίσιο της μετάβασης σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία, η οποία υπαγορεύει την απόσυρση του συνόλου των υφιστάμενων λιγνιτικών μονάδων και των λιγνιτωρυχείων, **συνιστάται η θέσπιση οχήματος ειδικού σκοπού προκειμένου η ΔΕΗ Α.Ε., να μεταβιβάσει τα απαραίτητα εδάφη, ώστε να προχωρήσουν με ταχείς ρυθμούς οι διαδικασίες αποκατάστασης και οι αναπροσαρμογές της χρήσης τους. Αντικείμενο του οχήματος ειδικού σκοπού θα αποτελεί η αποκατάσταση, η αναπροσαρμογή των χρήσεων, η προετοιμασία της ανάπτυξης των εκτάσεων και γενικά η βέλτιστη διαχείριση των εκτάσεων πυρήνων ΖΑΠ, στις οποίες δραστηριοποιείται η ΔΕΗ Α.Ε.** ... Ως ζώνες απολιγνιτοποίησης (ΖΑΠ) καθορίστηκαν οι Περιφερειακές Ενότητες Κοζάνης και Φλώρινας της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, με την ονομασία «Ζώνη Απολιγνιτοποίησης Κοζάνης» (Ζ.ΑΠ. Κοζάνης) και «Ζώνη Απολιγνιτοποίησης Φλώρινας» (Ζ.ΑΠ. Φλώρινας), αντίστοιχα. Ως «Πυρήνες» των ως άνω Ζωνών Απολιγνιτοποίησης Κοζάνης και Φλώρινας χαρακτηρίζονται οι αντίστοιχες περιοχές των λιγνιτικών πεδίων και μονάδων παραγωγής ενέργειας της Δ.Ε.Η. Α.Ε. που βρίσκονται εντός των ορίων των Ζ.ΑΠ.. Οι εν λόγω Ζώνες Απολιγνιτοποίησης έχουν θεσμοθετηθεί με το Ν. 4759/2020 (ΦΕΚ 245/Α/9-12-2020). Εντός των Ζ.ΑΠ. καταστρώνονται και εκτελούνται δράσεις και προγράμματα, υλοποιούνται παρεμβάσεις και λαμβάνονται μέτρα για την εξυπηρέτηση των σκοπών της δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης των λιγνιτικών περιοχών.» (σελ. 66-67).

Σύμφωνα με δημοσιεύματα, εξετάζονται δύο σενάρια για τα απαλλοτριωμένα εδάφη που έχει στην κυριότητά της η ΔΕΗ.

Το πρώτο σενάριο προβλέπει τη μεταφορά των εκτάσεων (με εξαίρεση αυτών που η ΔΕΗ θα κρατήσει για να αξιοποιήσει με την ανάπτυξη του δικού της επιχειρηματικού σχεδίου) σε ένα Όχημα Ειδικού Σκοπού (SPV) το οποίο θα συστήσει η ίδια και ακολούθως θα εξαγοράσει το Δημόσιο για να αποκτήσει τον έλεγχο των εκτάσεων. Το συγκεκριμένο σενάριο βασίζεται στη λογική της

απόσχισης κλάδου, όπως πρόσφατα συνέβη με την απόσχιση των λιγνιτικών μονάδων Μελίτης και Μεγαλόπολης 3 και 4 από τη ΔΕΗ.

Το **δεύτερο σενάριο προβλέπει τη σύσταση του Οχήματος Ειδικού Σκοπού (SPV) από το Δημόσιο και την απευθείας μεταφορά των εκτάσεων της ΔΕΗ σε αυτό**. Στην περίπτωση αυτή η ΔΕΗ θα παραχωρήσει τις εκτάσεις που επιθυμεί αντισταθμίζοντας την αξία της γης με το κόστος των απαλλοτριώσεων τις οποίες στο συγκεκριμένο σενάριο θα αναλάβει το Δημόσιο.

Σε όποιο σενάριο επιλεγεί, σημαντική παράμετρος διαπραγμάτευσης είναι ο προσδιορισμός της αξίας των εκτάσεων, ενέργεια που είναι σε εξέλιξη και από τις δύο πλευρές, καθώς και το κόστος αποκατάστασης των εδαφών που αναλογεί στη ΔΕΗ έτσι ώστε η τελευταία, μέσω της προαναφερθείσας προγραμματικής σύμβασης, να απαλλαγεί από το κόστος αυτής της επιβάρυνσης αποδίδοντας ταυτόχρονα την κυριότητα των εκτάσεων στο Δημόσιο

Κρίσιμο ζήτημα είναι η δημοσιοποίηση των ανωτέρω και η δημιουργία μοχλού πίεσης για τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας, μέσω της συμμετοχής των θεσμικών της εκπροσώπων του Α' & Β' βαθμού Αυτοδιοίκησης, στο Όχημα Ειδικού Σκοπού.

Η ανάληψη σχετικής πρωτοβουλίας πρέπει να καταστεί σαφής και δυναμική με τρόπους, όπως η **υπογραφή Ψηφίσματος Πολιτών** μέσω της πλατφόρμας ανααζ.org. Πρόκειται για το βασικότερο και **σοβαρότερο πεδίο πολιτικής πρωτοβουλίας** που μπορεί να αναληφθεί παράλληλα με την κοινωνία, για το οποίο χρειάζεται συντονισμένη προεργασία και προετοιμασία.

Αποκατάσταση των εδαφών

Στόχος είναι η διασφάλιση υλοποίησης των απαιτούμενων εργασιών στο σύνολο των εκτάσεων με απασχολούμενο ανθρώπινο δυναμικό από την περιοχή.

Επαναπόδοσή εδαφών από τη ΔΕΗ στην τοπική κοινωνία

Στόχος είναι η συμμετοχή της Αυτοδιοίκησης στην αξιοποίησή τους στο πλαίσιο λειτουργίας του Οχήματος Ειδικού Σκοπού (SPV).

Η αποκατάσταση των εδαφών και η επαναπόδοσή τους στην τοπική κοινωνία αποτελούν μαζί με την **αντιμετώπιση της ανεργίας** τα τρία βασικά ζητήματα που πρέπει να προταχθούν και να προτεραιοποιηθούν μέσα από τους σκοπούς ύπαρξης και λειτουργίας του Βαρόμετρου Γνώμης για τη Δίκαιη Μετάβαση της Δυτικής Μακεδονίας.

Κρίσιμο ζήτημα είναι η διαμόρφωση κοινωνικής πίεσης για τα παραπάνω βασικά διακυβεύματα της Δίκαιης Μετάβασης.

Αμφότερα τα ζητούμενα της αποκατάστασης και της επαναπόδοσης συνδέονται άμεσα με όσα προαναφέρθηκαν για το Όχημα Ειδικού Σκοπού. Ο

επόμενος 2^{ος} κύκλος ερωτημάτων του Βαρόμετρου πρέπει να εστιάσει σχετικά με στοχευμένες ερωτήσεις.

Για τις αποκαταστάσεις το Εδαφικό Σχέδιο Δίκαιης και Αναπτυξιακής Μετάβασης Δυτικής Μακεδονίας (Draft, Φεβρουάριος 2021) αναφέρει ότι:

«Σύμφωνα με τις ως άνω ισχύουσες ΑΕΠΟ, η ΔΕΗ Α.Ε. είναι υποχρεωμένη τόσο κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του ορυχείου, όσο και μετά την περάτωσή της εντός εγκεκριμένων ορίων του κάθε ορυχείου, να προβαίνει σε συγκεκριμένες ενέργειες αποκατάστασης του εδάφους για τις περιοχές των εσωτερικών αποθέσεων – κοιλοτήτων αλλά και για αυτές των εξωτερικών αποθέσεων. Όμως η σταδιακή και η κατά περίπτωση οριστική παύση λειτουργίας των σταθμών και των ορυχείων και η αλλαγή χρήσεων γης δημιουργούν νέα δεδομένα και νέες απαιτήσεις. Για τις απαιτούμενες εργασίες αποκατάστασης εδαφών και αλλαγής χρήσεων γης θα συνταχθούν οι αναγκαίες νέες μελέτες και θα εκδοθούν αντίστοιχοι περιβαλλοντικοί όροι (ΑΕΠΟ). Αντίστοιχα, η ΔΕΗ υποχρεούται να λειτουργεί τους λιγνιτικούς σταθμούς με βάση συγκεκριμένες ΑΕΠΟ, στις οποίες προβλέπεται η εκπόνηση μελετών αποκατάστασης για τον καθορισμό της τελικής τους κατάστασης και της μελλοντικής τους χρήσης.» (σελ. 66).

Αναφορικά με τις αποκαταστάσεις ζητούμενο των ερωτήσεων θα πρέπει να είναι η υποστήριξη του ανωτέρω διατυπωμένου στόχου.

Αναφορικά με την επαναπόδοση των εδαφών, όπως προαναφέρθηκε, η ανάληψη σχετικής πρωτοβουλίας πρέπει να λειτουργήσει αλληλοτροφοδοτούμενα με το Βαρόμετρο Γνώμης.

Ανεργία

Στόχος είναι η υποχώρηση του δείκτη στο χαμηλότερο ποσοστό πανελλαδικά.

Είναι σαφές ότι για το σημαντικότερο πρόβλημα της Δυτικής Μακεδονίας δεν μπορεί να δοθεί λύση μέσα από μία πρωτοβουλία Δημιουργίας Βαρόμετρου Γνώμης. Όμως είναι πολύ σημαντικό να δημιουργηθεί κοινό βήμα διαλόγου με την ενεργή συμμετοχή φορέων, οργάνων και συλλόγων πληττόμενων, επιδιώκοντας τη συσπείρωση κοινωνικών ομάδων και πολιτών.

Κρίσιμο ζήτημα είναι η δημιουργία κοινωνικών συμμαχιών για την επίτευξη στη Δ. Μακεδονία του χαμηλότερου ποσοστού ανεργίας πανελλαδικά.

Οι επόμενες ενέργειες δεν καλούνται να αντιμετωπίσουν με τεχνοκρατικό τρόπο το πρόβλημα αλλά να συνδιαμορφώσουν πλαίσιο διεκδικήσεων που θα κατατεθούν στο Βαρόμετρο Γνώμης και θα φτάσουν μέχρι τα όργανα λήψης αποφάσεων. Αρχής γενομένης από το επόμενο 2^ο ερωτηματολόγιο, οι προαναφερόμενοι φορείς είναι σκόπιμο να κληθούν να καταθέσουν και να συνδιαμορφώσουν τα ερωτήματα που σχετίζονται με την ανεργία και οι απαντήσεις των οποίων θα κατατεθούν στους φορείς της Πολιτείας.

Επιπτώσεις της Μετάβασης

Στόχος είναι η προστασία του κοινωνικού, παραγωγικού και περιβαλλοντικού ιστού της περιοχής.

Σχετικά έχουν κατατεθεί θέσεις και απόψεις με πλέον πρόσφατες αυτές που αφορούν το επικαιροποιημένο ΣΔΑΜ, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη η διαβούλευση του Εδαφικού Σχεδίου της Δ. Μακεδονίας.

Κρίσιμο ζήτημα είναι το Βαρόμετρο Γνώμης να επικοινωνεί σε πολίτες και φορείς θέσεις και πρωτοβουλίες παράλληλα με τα αποτελέσματα κατάθεσης γνώμης επί συγκεκριμένων θεμάτων.

Οι επόμενες ενέργειες θα πρέπει να είναι προωθητικές με χαρακτηριστικά «ανάπτυξης κοινού», αξιοποιώντας την προσωποποιημένη επικοινωνία που ξεκίνησε με τους πολίτες μέσω του Βαρόμετρου Γνώμης.

Επίλογος

Το πρώτο εξάμηνο του 2021 αποτελεί την περίοδο αμετάκλητης ενεργοποίησης των μερών εκείνων του Σ.Δ.Α.Μ. τα οποία στοχεύει να προκαλέσει σε διάλογο και επαναθεώρηση το Βαρόμετρο κοινής γνώμης, βάσει και των αποτελεσμάτων του 1^{ου} κύκλου.

Δεδομένου ότι τα ανοιχτά ζητήματα είναι σε εξέλιξη, οι επόμενες ενέργειες πρέπει να δρομολογηθούν άμεσα με τη διενέργεια του δεύτερου κύκλου ερωτημάτων του Βαρομέτρου εντός του επόμενου διμήνου και με διεξαγωγή ψηφίσματος πολιτών μέχρι τον Μάιο του 2021.

Κατά συνέπεια οι φορείς που επιθυμούν να εμπλακούν ενεργά και να φέρουν εις πέρας τις πολιτικές στοχεύσεις που προσφέρει αυτό το εργαλείο καλούνται να προβούν σε σχετικές ενέργειες και αποφάσεις συντονισμού και συνεργασίας εντός των επόμενων εβδομάδων.